

Laura Gilliam: *De umulige børn og det ordentlige menneske. Identitet, ballade og muslimske fællesskaber blandt etniske minoritetsbørn.* Aarhus Universitetsforlag, 2010. 479 sider.

Journalistiske beretninger om unge minoritetsdrengene som medlem af såkaldte 'indvandrerbander', som kriminelle og som medlemmer af det ildesete Hizb – ut – Tahrir pryder ofte avisernes forsider. Denne bog viser den danske monokulturelle folkeskoles rolle og ansvar i formningen af barnet i en københavnsk skole med høj koncentration af minoritets elever (40%).

Bogen er baseret på Laura Gilliams Ph.d. fra DPU, nov. 2006. Den handler om etniske identitets erfaringer og identitetsforståelser i folkeskolen og om samspelet mellem lærer og elev og mellem klassens børn.

Forfatterens empiri baserer sig på i alt syv måneders feltarbejde. Fem måneder i 4.a, og senere to måneder efter at klassen er blevet til 6.a. Hun overvågede børnenes interaktion i klasseværelset, talte med dem enkeltvis og i grupper, og var i tæt dialog med klasselæreren og andre lærere. Samtaler med skolens inspektør og lytten til snakken i lærerværelset blev suppleret med enkelte samtaler med børnenes forældre.

Studiet placerer sig mellem børneantropologi og uddannelsesantropologi, og analysen bygger på en socialkonstruktivistisk forståelse af, at en persons identitet(er) ikke består i en særegen og konstant essens, men altid er det foreløbige resultat af en lang og kontinuerlig konstruktionsproces, som ethvert menneske gennemgår. Identiteter er konstruerede gennem interaktioner med andre menne-

sker, hvor man lærer om sig selv og andre, som Gilliam udtrykker det. Hendes analyse er funderet i et imponerende udvalg af teori og empiri fra ind- og udland, med Bourdieu som teoretisk hovedinspirator.

Gilliam inkluderer samtlige børn i sin beskrivelse og analyse af intersektionen mellem etnicitet, køn og religion, samt til dels klasse, og hun sætter først og fremmest fokus på etniske minoritetsbørn, specifikt på drengene, selv om også pigerne er i søgelyset. Men disse muslimske piger udfordrer ikke skolens mønster, og deres adfærd forklares i stedet med en anden kategori – køn – eller med at pigerne er mere danske. De kan således passe ind i såvel en pigenorm og normen for den gode muslim, mens drengene ville sætte deres køn og etnicitet på spil ved at tilpasse sig elevnormen og normen for den gode muslim. For drengene er det at være muslimsk dreng, foruden at lave ballade, selve kilden til deres anerkendelse i klassen, som forstærkes gennem den centripetale sociale dynamik, de indgår i, i det maskuline indvandrerfællesskab i skolen, som Gilliam beskriver det.

Skolens danske identitet og privilegering af bestemte kulturelle former betyder, at dansk nationalitet i børnenes øjne kommer til at definere, hvem der hører til, og kommer til at overlappende med de elever, som de kategoriserer som dygtige og som dem, lærerne kan lide. Dette på trods af, at lærerne ikke ønsker, at dette mønster skal opstå. Men lærerne er ikke selv bevidste om den reproduktion af skolens mønster, de udøver, da de agerer inden for "the universe of the undiscussed". Fælles kulturelle former, som f.eks. forståelse af 'viden' eller af 'ordentlig opførsel' i skolen er

således resultat af dominans – af dominerende positioner og diskurser, der har autoritet til at definere virkeligheden, den sandhed og normer for praksis, som skolens lærere har inkorporeret. Det understreges ofte, at lærernes fortolkninger og disciplinering af adfærd er en kilde til børnenes forståelse af sig selv og hinanden, hvor de bl.a. generaliserer om danskere og muslimer. Det er imidlertid ikke disciplineringen i sig selv, men mængden og fordelingen af den, at gør børnene opmærksomme på det kønnede og etniske mønster for disciplinering. De etniske drenge betegner sågar den i deres øjne uretfærdige behandling, disciplinering og straf, som påføres dem og ikke andre børn, som racisme, og delegitimerer derigennem de ellers dominerende og pletfrie danskere.

Drengenes adfærd ses som en modmagt til den hegemoniske praksis, og grundlaget for de oppositionelle kulturelle former og det fællesskab, der er opstået drengene imellem omkring dette, skabes og reproduceres i skolen gennem en negativ cirkel, som både børn og lærere bidrager til.

Drengenes 'ballademager' adfærd obstruerer undervisningens gang og udfordrer lærerens autoritet, viser forfatteren og tilføjer, at "i lærernes fortolkning af og reaktion på denne maskuline adfærd og regelbrydende adfærd ser man et af skolens bidrag til den cirkel, hvor forbindelsen mellem at være etnisk – på Sønderskolen muslimsk – indvandrerdreng og *ballademager* konstrueres" (p. 368). Det muslimske drengefællesskab i 4.a./6.a. omkring 'den rigtige form for' ballade fremhæves som et godt eksempel på, hvordan en kulturel form, skabt gennem modiden-

tifikation, kan strukturere nye deltageres habitus og identitet.

Den hegemoniske maskulinitet bliver grundlaget for opretholdelse af magt i klassen, og anerkendes af de øvrige drenge. Gilliam henviser til maskulinitetsforskningen, der hævder, at modstand mod skolen for mange drenge blot implicerer en anden form for tilpasning til en anden form for autoritet og dominans. Balladen synes imidlertid at være en markeret magtudfordring snarere end et egentligt oprør. Drengene markerer modstand, men kunsten synes at være at bryde reglerne uden at bryde rammen. Drengene manifesterer deres symbolske magt og modstand mod lærernes magt over kroppen, tiden og rummet, en magtudfordring, der både er målet og midlet for disse drenge.

Den begrænsede spalteplass tillader ikke en nøjere gennemgang af bogens meget slående argumenter, ej heller mere end blot en påpegnings af flere gentagelser, der er med til at gøre bogen unødvendig tung. Men, alt i alt repræsenterer bogen en svært tilgængelig, men yderst dybdegående indføring i betingelserne for at være et barn med anden etnisk baggrund end dansk i folkeskolen.

Bogens temaer er uhyre vigtige, ikke blot for akademikere og studerende ved højere læreanstalter, hvor bogen er sikker på at blive en klassiker, hvis den ikke allerede har opnået denne status, men også for skolelærere, politikere og lægmand. Sproget i bogen lægger imidlertid ikke op til, at budskabet vil kunne nå ud til en bredere læseskare. I en mere tilgængelig version kunne budskabet blive den rettesnor, aktører i folkeskolen og de politikere, som tegner skolens praksis, kunne forholde sig til. Det er en skam, at det ikke forholder

sig sådan. Der er så meget på spil i forholdet mellem den danske folkeskole og børn med minoritetsstatus, især børn som bekender sig til islam, at Laura Gilliam burde overveje en kortere, mere mundret udgave af sit påtrængende budskab.

Lotte Bøggild, antropolog.

Ekstern lektor, RUC.